

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Β' ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις»

I. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Με το φερόμενο προς συζήτηση και ψήφιση Νσχ, όπως διαμορφώθηκε κατά την επεξεργασία του στη Διарκή Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου, ρυθμίζονται θέματα τα οποία αφορούν στη διατήρηση και την προστασία της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα, καθώς και λοιπά θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Συμφώνως προς την Αιτιολογική Έκθεση, σκοπό του Νσχ αποτελεί «η αειφόρος διαχείριση και αποτελεσματική διατήρηση της βιοποικιλότητας, ως πολύτιμου, αναντικατάστατου και σπουδαίας σημασίας εθνικού κεφαλαίου» (άρθρο 1 του Νσχ). Το προτεινόμενο Νσχ, με το οποίο επιφέρονται τροποποιήσεις και συμπληρώσεις στο ισχύον νομικό πλαίσιο, επιδιώκεται να αποτελέσει «θεμέλιο για την οικοδόμηση μιας ολοκληρωμένης, αποτελεσματικής, καινοτόμου και διαφανούς πολιτικής για τη θεσμική προστασία και διαχείριση της βιοποικιλότητας» [βλ. Αιτιολογική Έκθεση Α) ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ – ΕΙΣΑΓΩΓΗ].

Το Νσχ αποτελείται από έξι Κεφάλαια και 30 άρθρα.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α' (άρθρα 1-2) περιγράφεται ο σκοπός των θεσπιζόμενων ρυθμίσεων και οι ειδικότεροι στόχοι τους εν σχέσει προς τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β' (άρθρα 3-9) καθορίζεται το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών και προσδιορίζονται οι υπαγόμενες σε αυτό κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών. Περαιτέρω, θεσπίζονται ειδικές ρυθμίσεις για την προστασία και τη διαχείριση των Ειδικών Ζωνών Διατήρησης (Ε.Ζ.Δ.), όπως και για την προστασία και τη διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000 εν γένει.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ' (άρθρα 10-12) θεσπίζονται μέτρα για τη διατήρηση και την προστασία σημαντικών ειδών της χλωρίδας και της πα-

νίδας, για την προστασία της ενδημικής βιοποικιλότητας και την πρόληψη, τον εντοπισμό και τον έλεγχο της εξαπλώσης των εισβαλλόντων ξενικών ειδών. Συγκεκριμένως, μεταξύ άλλων, προβλέπεται η σύνταξη εθνικού καταλόγου σημαντικών ειδών χλωρίδας, πανίδας και άλλων ομάδων οργανισμών και τύπων φυσικών οικοτόπων και η εκπόνηση και εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης για την προστασία τους (άρθρο 10), όπως επίσης η κατάρτιση εθνικού καταλόγου ενδημικών ειδών χλωρίδας, πανίδας και άλλων ομάδων οργανισμών και τύπων φυσικών οικοτόπων (άρθρο 11). Επίσης, προβλέπεται η κατάρτιση καταλόγου εισβαλλόντων ξενικών ειδών στα οικοσυστήματα της χώρας, η εκπόνηση σχετικών ερευνών επικινδυνότητας και η σύνταξη σχεδίων διαχείρισης για την αντιμετώπισή τους (άρθρο 12).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Δ' (άρθρα 13-16), μεταξύ άλλων, προβλέπεται η εκπόνηση εθνικού σχεδίου προσαρμογής των δράσεων διαχείρισης οικοτόπων και ειδών χλωρίδας και πανίδας στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την οριοθέτηση και προστασία των μικρών υδροτόπων του νησιωτικού και ηπειρωτικού τμήματος της χώρας, την κίνηση οχημάτων στις οικολογικώς ευαίσθητες περιοχές, τις επιτρεπόμενες χρήσεις στην κρίσιμη παράκτια ζώνη της χώρας κ.λπ. (άρθρο 13). Επίσης, ορίζεται ρητώς ότι η διατήρηση της βιοποικιλότητας είναι ασύμβατη με την επιμόλυνση των φυσικών ειδών από γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς και καθορίζεται η διαδικασία διενέργειας ελέγχων για την παρουσία προσμίξεων στο πολλαπλασιαστικό υλικό καλλιεργούμενων φυτικών ειδών (άρθρο 14). Θεσπίζεται υποχρέωση του κράτους για τη λήψη μέτρων προς αποφυγή κινδύνων ως προς τη δομή των οικοσυστημάτων ή προκειμένου περί της αποτροπής, της μείωσης ή της αποκατάστασης περιβαλλοντικής ζημίας, ορίζονται οι αρμόδιοι κρατικοί φορείς για την προστασία της βιοποικιλότητας και κατοχυρώνεται το σύνολο των γενετικών πόρων της Ελλάδας ως προστατευόμενο εθνικό κεφάλαιο (άρθρο 15). Τέλος, θεσπίζονται κίνητρα για τους ιδιώτες και τις τοπικές κοινωνίες προκειμένου περί της συμμετοχής τους στην προσπάθεια διατήρησης της βιοποικιλότητας και του φυσικού περιβάλλοντος εν γένει και τροποποιείται το άρθρο 28 του ν. 1650/1986 (ποινικές κυρώσεις για τη ρύπανση ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος). Μεταξύ άλλων, επεκτείνεται το πεδίο εφαρμογής της παρ. 1 της ως άνω διάταξης και στην πρόκληση περιβαλλοντικής ζημίας, ενώ διευρύνεται ο αριθμός των φορέων και των φυσικών προσώπων που δύνανται να παρίστανται ως πολιτικές ενάγοντες στα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος (άρθρο 16).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Ε' (άρθρα 17-22), ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, θέματα που αφορούν την προώθηση της επιστημονικής έρευνας για την προστασία της βιοποικιλότητας (άρθρο 17), την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής παιδείας και ενημέρωσης, η οποία αποτελεί υποχρέωση του κρά-

τους (άρθρο 18), και την Επιτροπή «Φύση 2000» (άρθρο 19). Περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου 20 παρέχονται οι απαιτούμενες εξουσιοδοτήσεις για την εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων με την έκδοση π.δ., υ.α. και κ.υ.α., ενώ στα άρθρα 21 και 22 περιλαμβάνονται μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις, αντιστοίχως.

Τέλος, με τις διατάξεις του Κεφαλαίου ΣΤ´ (άρθρα 23-30) ρυθμίζονται θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται η δυνατότητα σύστασης νομοπαρασκευαστικών επιτροπών καθώς και ειδικών επιτροπών και ομάδων εργασίας στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (άρθρο 23), ρυθμίζονται θέματα που αφορούν τη νομική κάλυψη των υπαλλήλων των εποπτευόμενων από το ανωτέρω Υπουργείο ν.π.δ.δ. (άρθρο 24), ενώ ανατίθενται, εφεξής, στο Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων η διαχείριση, λειτουργία και συντήρηση του δικτύου καλωδιακής τηλεόρασης το οποίο έχει εγκατασταθεί στις περιοχές Πλάκας, Κολωνακίου και Εξαρχείων του Δήμου Αθηναίων (άρθρο 26). Επίσης, προβλέπεται η μετεγκατάσταση, για λόγους δημόσιας ωφέλειας, δύο οικισμών των νομών Κοζάνης και Φλώρινας, λόγω γειτνίασης με ορυχεία και εδάφη τα οποία διαθέτουν λιγνιτοφόρα κοιτάσματα καθώς και χώρους εκτεταμένων αποθέσεων λόγω δραστηριότητας της Δ.Ε.Η. Α.Ε. (άρθρο 28). Περαιτέρω, καταργούνται οι διατάξεις των άρθρων 10 και 21 του ν. 3208/2003, συμφώνως προς τις οποίες ο χαρακτηρισμός των εκτάσεων οι οποίες εμφανίζονται ως μη δασικές στον προσωρινό ή οριστικό κτηματικό χάρτη, που καταρτίσθηκε με τις διατάξεις του ν. 248/1976, καθώς και ο χαρακτήρας των εκτάσεων, οι οποίες κρίθηκαν με αμετάκλητες δικαστικές αποφάσεις ότι δεν αποτελούν δάσος ή δασική έκταση, παραμένει ισχυρός και δεν επανεξετάζεται από τον οικείο δασάρχη ή άλλα αρμόδια όργανα, και ρυθμίζονται θέματα σχετικώς με τους δασικούς χάρτες οι οποίοι είχαν καταρτισθεί και αναρτηθεί βάσει των καταργούμενων διατάξεων. Επιτρέπεται, ακόμη, η έκδοση οικοδομικών αδειών για τις εκτάσεις του νομού Αττικής, που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του Αυγούστου 2009, για τις οποίες έχει εκδοθεί τελεσίδικη πράξη χαρακτηρισμού και δεν πρόκειται για δάσος ή δασική έκταση (άρθρο 29).

Σχετικώς σημειώνεται ότι η ανάπτυξη εθνικής στρατηγικής, σχεδίων ή προγραμμάτων για τη διατήρηση και την «αιφορική» χρήση της βιολογικής ποικιλότητας όπως και η ενσωμάτωση της διατήρησης και της «αιφορικής» χρήσης της βιολογικής ποικιλότητας στα σχετικά τομεακά και διατομεακά σχέδια, προγράμματα και «πολιτικές» προβλέπεται στη Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα, η οποία κυρώθηκε δια του ν. 2204/1994 (βλ. άρθρο 6 της Σύμβασης). Τα συμβαλλόμενα μέρη, κατά το μέτρο του δυνατού και του ενδεδειγμένου, υποχρεούνται, επίσης, μεταξύ άλλων, να εγκαταστήσουν σύστημα προστατευόμενων περιοχών ή περιοχών όπου απαιτούνται ιδιαίτερα

μέτρα για τη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας, να αναπτύσσουν, όπου απαιτείται, κατευθυντήριες γραμμές για την επιλογή, τη θέσπιση και τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών ή περιοχών όπου απαιτούνται ειδικά μέτρα για τη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας, να προάγουν την προστασία οικοσυστημάτων και φυσικών οικοτόπων και τη διατήρηση βιώσιμων πληθυσμών των ειδών στο φυσικό περιβάλλον, να προάγουν περιβαλλοντικά συνετή και αειφορική ανάπτυξη σε περιοχές γειτονικές των προστατευόμενων περιοχών, με στόχο την περαιτέρω προστασία τους, να αποκαθιστούν υποβαθμισμένα οικοσυστήματα και να προάγουν την ανάκαμψη των απειλούμενων ειδών, και να φροντίζουν για τη δημιουργία των απαιτούμενων συνθηκών, ώστε να είναι συμβατές οι σημερινές χρήσεις και η διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας με την «αειφορική» χρήση των συστατικών της (βλ. άρθρο 8 της Σύμβασης). Εξ άλλου, στη Σύμβαση διεθνούς εμπορίας ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας τα οποία κινδυνεύουν να εξαφανισθούν, η οποία κυρώθηκε, μετά των Παραρτημάτων της I και II, δια του ν. 2055/1992, προβλέπεται η λήψη μέτρων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται ποινικές κυρώσεις, για την εφαρμογή των διατάξεων της (άρθρο VIII της Σύμβασης).

Στο επίκεντρο της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας βρίσκονται οι οδηγίες για τους οικοτόπους (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21.5.1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, ΕΕ L 206/22.7.1992, σελ. 0007–0050) και τα πτηνά (Οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30.11.2009, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών, ΕΕ L 020/26.1.2010, σελ. 0007–0025). Οι ως άνω οδηγίες υπηρετούν δύο κυρίως στόχους: την προστασία αυτών καθαυτών των ειδών ανά την ΕΕ, μέσω διατάξεων προστασίας τους, και τη διαφύλαξη των στρατηγικών –για ορισμένα σπάνια και απειλούμενα με εξαφάνιση είδη– περιοχών, μέσω της δημιουργίας του δικτύου Natura 2000. Εντός των ορίων των εν λόγω περιοχών, τα κράτη μέλη καλούνται να αποφεύγουν ζημιογόνους δραστηριότητες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν σε σημαντικό βαθμό είδη ή ενδιαιτήματα για τα οποία η περιοχή τελεί υπό προστασία και να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα διαφύλαξης για τη διατήρηση και την αποκατάστασή τους (βλ. Αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος δράσης της Ε.Ε. για τη βιοποικιλότητα, http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/2010_bap.pdf).

Ειδικότερα, με το άρθρο 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ συστήθηκε συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών, επονομαζόμενο «Natura 2000», στο οποίο περιλαμβάνονται και οι ΖΕΠ που έχουν ταξινομηθεί από τα κράτη μέλη, συμφώνως προς τις διατάξεις της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.

Στο άρθρο 6 της ίδιας οδηγίας ορίζεται ότι, για τις ειδικές ζώνες διατήρησης, τα κράτη μέλη καθορίζουν τα αναγκαία μέτρα διατήρησης, που ενδεχομένως συνεπάγονται ειδικά ενδεδειγμένα σχέδια διαχείρισης ή σχέδια ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια διευθέτησης, και τα δέοντα κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά, μέτρα που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος (Παράρτημα Ι της Οδηγίας) και των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος (Παράρτημα ΙΙ), των οποίων η διατήρηση επιβάλλει τον καθορισμό Ειδικών Ζωνών Διατήρησης. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε στις ΕΖΔ να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις με επιπτώσεις επί των ειδών για τα οποία έχουν ορισθεί οι ζώνες, εφόσον οι ενοχλήσεις αυτές θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σημαντικές όσον αφορά τους στόχους της Οδηγίας. Σχέδιο μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση ορισμένου τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να τον επηρεάζει σημαντικώς, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνο αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητά του. Εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημόσιου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσης, τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000 και ενημερώνουν την Επιτροπή σχετικώς με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβαν. Όταν στον εν λόγω τόπο ευρίσκονται ένας τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας ή/και ένα είδος προτεραιότητας, είναι δυνατόν να προβληθούν μόνον επιχειρήματα σχετικά με την υγεία ανθρώπων και τη δημόσια ασφάλεια ή σχετικά με θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον, ή, κατόπιν γνωμοδότησης της Επιτροπής, άλλοι επιτακτικοί σημαντικοί λόγοι σημαντικού δημόσιου συμφέροντος. Εξ άλλου, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεσπισθεί καθεστώς αυστηρής προστασίας των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος στην περιοχή φυσικής κατανομής τους (άρθρο 12 της Οδηγίας) (αναλυτικώς σε Διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000. Οι διατάξεις του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τα ενδιαιτήματα, http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/provision_of_art6_el.pdf).

Σημειώνεται ότι οι τόποι που έχουν εγγραφεί στον κατάλογο των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή (απόφαση 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής, ΕΕ L 259/ 21.9. 2006), υπόκεινται ευθέως στις διατάξεις των παρ. 2, 3 και 4 του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΚ (βλ. άρθρο 4 παρ. 5 της Οδηγίας).

Συμφώνως προς τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, «Επειδή, το άρθρον 24 παρ. 1 του Συντάγματος επιτάσσει την προστασίαν του φυσικού περιβάλλοντος και την υποχρέωσιν του Κράτους να λαμβάνη τα αναγκαία προληπτικά και κατασταλτικά προς τούτο μέτρα. Εις την έννοιαν δε του φυσικού περιβάλλοντος, κατά το άρθρον τούτο, ερμηνευόμενον εν όψει και του ν. 1650/1986 για την προστασία του περιβάλλοντος (Α. 160), των κυρωθεισών διά των ν. 1335/1983 (Α. 32), 2204/1994 (Α. 59) και του ν.δ. 191/1974 (Α. 350) διεθνών συμβάσεων για την διατήρηση της αγρίας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης, για την βιολογική ποικιλότητα και για την προστασία των υγροβιοτόπων αντιστοίχως, ως και των οδηγιών του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 79/409/1979 περί διατηρήσεως των αγρίων πτηνών και 92/43/1992 για την διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της αγρίας πανίδας και χλωρίδας, εμπίπτουν και οι βιότοποι, οι οποίοι διά των φυσικών ιδιοτήτων των αποτελούν αναπόσπαστον στοιχείον του οικείου οικοσυστήματος μετά της πανίδος και χλωρίδος αυτών. Εκ της ούτω επιτασσομένης προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος συνάγεται εξ άλλου και η θεμελιώδης αρχή της προστασίας της βιοποικιλότητος, δυνάμει της οποίας τυγχάνουν ειδικής προστασίας είδη σπάνια ή απειλούμενα με εξαφάνισιν. Εντεύθεν έπεται ότι εκ των αναγκών της προστασίας ταύτης αποκλείεται οιαδήποτε ανθρωπίνη επέμβασις ή δραστηριότης επί βιοτόπων, δυναμένη να διαταρράξη την ομαλήν λειτουργίαν αυτών ως οικοσυστημάτων» (ΣΤΕ 465/2001).

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 2

α) Στην παρ. 2 περ. 4, για λόγους σαφήνειας και αποφυγής δυσχερειών κατά την εφαρμογή της διάταξης θα ήταν, ενδεχομένως, χρήσιμο, η φράση «εισάγεται, εκούσια ή ακούσια, από τον άνθρωπο» να αντικατασταθεί ως εξής: «εισάγεται εκούσια ή ακούσια ως αποτέλεσμα ανθρώπινης δραστηριότητας». Σημειώνεται, περαιτέρω, ότι, λόγω της διατύπωσης της διάταξης, ενδέχεται να μην εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο της ξενικά είδη που κατά τρόπο φυσικό-μη υποβοηθούμενο εξαπλώνονται σε άλλες περιοχές [πρβλ. και ν. 2204/1994, με τον οποίο κυρώθηκε η Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα που υπογράφηκε στο Ρίο ντε Τζανέιρο την 5.6.1992, η οποία στο άρθρο 8 περ. (η) υιοθετεί περισσότερο αόριστη έκφραση «Κάθε Συμβαλλόμενο Μέρος, κατά το μέτρο του δυνατού και του ενδεδειγμένου, θα: (...) Προλαμβάνει την εισαγωγή, ελέγχει ή εξαλείφει τα ξενικά είδη που απειλούν τα οικοσυστήματα, τους οικοτόπους ή τα είδη», δεν εξαρτά, επομένως, την αντιμετώπιση των εισβαλλόντων ειδών από τον τρόπο εισαγωγής τους. Πρβλ. και αντίστοιχο αγγλικό όρο «invasive non-native species», ο οποίος ερμηνεύ-

εται ως εξής: Invasive non-native species are broadly defined as species whose introduction and/or spread threaten biological diversity or have other unforeseen impacts, σε The Invasive Non-Native Species Framework Strategy for Great Britain, 3. Scope and Terminology, 3.3, Department for Environment, Food and Rural Affairs (Defra), www.defra.gov.uk, 2008, σελ. 8. Πρβλ. και αντίστοιχη ορολογία σε Technical support to EU Strategy on Invasive Alien species (IAS), Assessment of the impacts of IAS in Europe and the EU, Scope options for EU Action on IAS, Final report, June 2006: 'intentional introduction' refers to the deliberate movement and/or release by humans of an alien species outside its natural range; 'unintentional introduction' refers to all other introductions which are not intentional. http://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/docs/Kettunen2009_IAS_Task%201.pdf. Ο καθορισμός των ανωτέρω εννοιών αποκτά σημασία και υπό το φως των ελλείψεων της ελληνικής νομοθεσίας που επισημαίνονται ως προς περιορισμούς κατά την εισαγωγή εισβαλλόντων ειδών, σε Scope options for EU Action on Invasive Alien Species (IAS), Final report, June 2006, σελ. 45, 7.4 Introduction of IAS into the wild, http://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/docs/2006_06_ias_scope_options.pdf και Assessment to support continued development of the EU Strategy to combat invasive alien species, Final Report, 2010, http://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/docs/IEEP%20report_EU%20IAS%20Strategy%20components%20%20costs.pdf].

β) Επίσης, στον θεσπιζόμενο, δια της περ. 13, ορισμό της τοπικής ποικιλίας θα ήταν, ενδεχομένως, χρήσιμο, για λόγους πληρότητας, να προστεθεί και η αναφορά στην ορισμένη γεωγραφική ζώνη ή περιοχή εντός της οποίας καλλιεργείται το εν λόγω φυτικό σύνολο.

2. Επί του άρθρου 4

Στην δια της προτεινόμενης διάταξης τροποποιούμενη παρ. 5 περ. α) του άρθρου 18 του ν. 1650/1986 ορίζεται ότι: «Για τα αντικείμενα προστασίας και διατήρησης της παραγράφου 3 και τις ζώνες που τα περιβάλλουν καταρτίζονται σχέδια διαχείρισης, με τα οποία, στο πλαίσιο των όρων και προϋποθέσεων που τίθενται στις πράξεις χαρακτηρισμού: (α) καθορίζονται τα αναγκαία μέτρα οργάνωσης και λειτουργίας για τη διατήρηση των αντικειμένων που προστατεύονται, (β) εξειδικεύονται οι όροι και περιορισμοί άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων με την επιφύλαξη της παραγράφου 7 του άρθρου 19 και της παραγράφου 9 του άρθρου 21 και (γ) προσδιορίζονται αναλυτικά οι κατευθύνσεις και οι προτεραιότητες για την υλοποίηση έργων, δράσεων και μέτρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία, διαχείριση και αποκατάσταση των αντικειμένων που προστατεύονται κατά περίπτωση». Τα ανωτέρω σχέδια διαχείρισης εγκρίνονται με απόφαση του

Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή κ.α. των Υπουργών Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ή Θαλασσίων Υποθέσεων, Νήσων και Αλιείας, κατά περίπτωση.

Κατωτέρω, στην περ. δ) ορίζεται ότι «Οι προδιαγραφές και το περιεχόμενο των σχεδίων διαχείρισης καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, η οποία εκδίδεται το αργότερο μέσα σε ένα έτος από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Οι προδιαγραφές που αφορούν την άσκηση της γεωργικής και αλιευτικής χρήσης, καθορίζονται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ή Θαλασσίων Υποθέσεων, Νήσων και Αλιείας αντίστοιχα».

Δεδομένου ότι το περιεχόμενο των σχεδίων διαχείρισης ορίζεται στην περ. α) της παρ. 5 του τροποποιούμενου άρθρου, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να διευκρινισθεί το σχετικό σημείο της περ. δ). Επίσης, δεδομένου ότι τα μέτρα προστασίας, οι όροι και περιορισμοί άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων εντός των προστατευόμενων περιοχών και οι κατευθύνσεις και προτεραιότητες για την υλοποίηση έργων, δράσεων και μέτρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία, διαχείριση και αποκατάσταση των προστατευτέων αντικειμένων που θεσπίζονται με τα ανωτέρω σχέδια διαχείρισης τίθενται, συμφώνως προς την περ. α) της παρ. 5, στο πλαίσιο των όρων και προϋποθέσεων των πράξεων χαρακτηρισμού, θα ήταν χρήσιμο, για λόγους σαφήνειας, να διευκρινισθεί η φύση των προδιαγραφών που θα καθορισθούν περαιτέρω με τις ως άνω υ.α., ήτοι εάν πρόκειται περί τεχνικών προδιαγραφών κ.λπ..

3. Επί του άρθρου 5

α) Στις παρ. 2 και 3 περ. ε) του τροποποιούμενου άρθρου 19 του ν. 1650/1986, όπως τροποποιείται δια της προτεινόμενης διάταξης, απαντά ο όρος ήπιες ασχολίες και δραστηριότητες.

Ενόψει του οι θεσπιζόμενες δια του παρόντος επιτρεπόμενες ασχολίες και δραστηριότητες αφορούν σε περιοχές μεγάλης ή ιδιαίτερης αξίας (βλ., επί παραδείγματι, περιοχές προστασίας της φύσης της παρ. 2 του άρθρου 19, εντός των οποίων απαγορεύεται η μεταβολή ή αλλοίωση της φυσικής κατάστασης, της σύνθεσης ή της εξέλιξης του φυσικού περιβάλλοντος, και φυσικά πάρκα της παρ. 3 περ. α) του άρθρου -μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται υγράτοποι διεθνούς σημασίας κατά τη Σύμβαση RAMSAR- των οποίων οι προστατευόμενες αξίες επιβάλλεται να παραμείνουν αναλλοίωτες ως προς την κατάσταση διατήρησής τους), θα ήταν, ενδεχομένως, χρήσιμο να αναγραφούν ενδεικτικώς ορισμένες εκ των επιτρεπόμενων ασχολιών και

δραστηριοτήτων, όπως ισχύει, επί παραδείγματι, στην παρ. 3.2. περ. δ) του ίδιου άρθρου προκειμένου περί των επιτρεπόμενων δραστηριοτήτων εντός περιοχών οικοανάπτυξης.

β) Περαιτέρω, στην παρ. 3 περ. α) του τροποποιούμενου δια της προτεινόμενης ρύθμισης άρθρου 19 του ν. 1650/1986 καθιερώνεται η κατηγορία των φυσικών πάρκων. Πρόκειται περί περιοχών οι οποίες «παρουσιάζουν ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον λόγω της ποιότητας και ποικιλίας των φυσικών και πολιτιστικών τους χαρακτηριστικών, ιδίως βιολογικών, οικολογικών, γεωλογικών, γεωμορφολογικών και αισθητικών, και παράλληλα προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες για ανάπτυξη δραστηριοτήτων που εναρμονίζονται με την προστασία της φύσης και του τοπίου». Στην περ. β) της παρ. 3 του άρθρου αναφέρεται ότι «Ο χαρακτηρισμός περιοχών ως φυσικών πάρκων αποσκοπεί στη διαφύλαξη της φυσικής κληρονομιάς και της βιοποικιλότητας, καθώς και στη διατήρηση της οικολογικής ποιότητας ευρύτερων περιοχών της χώρας, με παράλληλη παροχή στο κοινό δυνατοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και φυσιολατρικών δραστηριοτήτων». Κατωτέρω, στην παρ. του 5 περ. α) ως προστατευόμενα τοπία χαρακτηρίζονται «περιοχές μεγάλης οικολογικής, γεωλογικής, αισθητικής ή πολιτισμικής αξίας και εκτάσεις που είναι ιδιαίτερα πρόσφορες για αναψυχή του κοινού ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους. (...) Ως προστατευόμενα στοιχεία του τοπίου χαρακτηρίζονται τμήματα ή συστατικά στοιχεία του τοπίου που έχουν ιδιαίτερη οικολογική, αισθητική ή πολιτισμική αξία ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους, όπως αλσύλια, παραδοσιακές καλλιέργειες, αγροικίες, μονοπάτια, πέτρινοι φράχτες, ξερολιθιές και αναβαθμίδες, κρήνες».

Υπό το φως των ανωτέρω θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο, για λόγους πληρότητας και εφόσον από ανταποκρίνεται στη βούληση του νομοθέτη, να συμπληρωθεί η περ. β) της παρ. 3 του άρθρου 19 του ν. 1650/1986 με τη συμπερίληψη της διαφύλαξης στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς μεταξύ των σκοπών του χαρακτηρισμού ορισμένων περιοχών ως φυσικών πάρκων. Περαιτέρω, θα ήταν, ενδεχομένως, χρήσιμο να διαχωρισθεί σαφέστερα η κατηγορία των φυσικών πάρκων τα οποία παρουσιάζουν ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον λόγω της ποιότητας και ποικιλίας των πολιτιστικών τους χαρακτηριστικών από την κατηγορία των προστατευόμενων τοπίων που αποτελούνται από περιοχές μεγάλης ή ιδιαίτερης πολιτισμικής αξίας.

γ) Παρατηρείται, επίσης, στην παρ. 3 περ. γ) του τροποποιούμενου άρθρου 19 του ν. 1650/1986 ότι γίνεται χρήση του όρου δασικές περιοχές (πρβλ. ν. 3889/2010), όρος που θα ήταν, ενδεχομένως, νομοτεχνικώς σκόπιμο να συσχετισθεί με τον όρο δάση ή δασικές εκτάσεις (βλ. άρθρο 24 Συ-

ντάγματος και ν. 998/1979, ιδίως άρθρο 4).

δ) Ερωτάται, ακόμη, εάν υπό τους όρους έκταση απόλυτης προστασίας και έκταση προστασίας της φύσης στην παρ. 3 περ. στ) του τροποποιούμενου άρθρου 19 του ν. 1650/1986 νοούνται οι περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης και οι περιοχές προστασίας της φύσης των παρ. 1 και 2 του άρθρου, αντιστοίχως. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, θα ήταν νομοτεχνικώς ενδεδειγμένη η χρήση του όρου περιοχή αντί του όρου έκταση.

ε) Επίσης, στην παρ. 4.3 περ. β) του άρθρου 19 του ν. 1650/1986 θα ήταν σκόπιμο, προς αποφυγήν παρερμηνειών κατά την εφαρμογή της διάταξης, να προσδιορισθεί ο όρος «εκτέλεση (...) δρόμων», ειδικότερα εάν πρόκειται περί διάνοιξης οδών για την εξυπηρέτηση μεταλλείων και λατομείων ή περί κατασκευής οδών εν γένει.

στ) Περαιτέρω, στην παρ. 7 του άρθρου 19 του ν. 1650/1986, όπως τροποποιείται δια του παρόντος, θεσπίζεται δυνατότητα εγκατάστασης σταθμών από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε προστατευόμενες περιοχές, ως μέσο για την προστασία του κλίματος [βλ. και Έκθεση της Β' Διεύθυνσης Επιστημονικών Μελετών της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής, της 12.5.2010, επί του Νοχ «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις σε θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής» (ν. 3851/2010), σημ. Ι. Γενικά]. Η εγκατάσταση των ανωτέρω τελεί υπό την προϋπόθεση ότι με τους όρους και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στο πλαίσιο της έγκρισης περιβαλλοντικών όρων του έργου διασφαλίζεται η διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου της περιοχής.

Σχετικώς παρατηρούνται τα εξής:

Κατά τη νομολογία, η χρήση μεθόδων εκμετάλλευσης Α.Π.Ε. είναι, καταρχήν, επιτρεπτή, καθώς εναρμονίζεται προς τη συνταγματική επιταγή για την προστασία του περιβάλλοντος, εφόσον μπορεί να υποκαταστήσει άλλους, επιβλαβείς από την άποψη αυτή, τρόπους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Μπορεί να έχει, ωστόσο, άμεση επίδραση στο φυσικό περιβάλλον και να αποτελέσει, επίσης, κίνδυνο σοβαρής αλλοίωσης ή ακόμη και ανεπανόρθωτης καταστροφής του, εάν δεν γίνεται με πλήρη επιστημονική μελέτη όλων των επιπτώσεων της στο περιβάλλον, οπότε και μόνο είναι σύμφωνη με την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης (ΣτΕ 863/2008, 3289/2004). Όπως, άλλωστε, έχει παγίως κριθεί, ακόμη και οι επιτρεπόμενες από το Σύνταγμα και τον νόμο επεμβάσεις σε δάσος ή δασική έκταση, όπως είναι η εγκατάσταση αιολικών σταθμών, πρέπει να διενεργούνται με τη μεγαλύτερη δυνατή φειδώ και αφού έχει κριθεί αιτιολογημένως ότι η ικανοποίηση των συγκεκριμένων αναγκών που επιδιώκεται με την επέμβαση, υπερτερεί της ανάγκης διαφύλαξης της δασικής βλάστησης και δεν υφίσταται τρόπος ικανοποίησης των α-

ναγκών, χωρίς αλλοίωση της μορφής εκτάσεων με δασικό χαρακτήρα (ΣΤΕ 1508/2008). Στα ευπαθή οικοσυστήματα, εξ άλλου, στα οποία περιλαμβάνονται οι μικρές νήσοι, μόνο ήπια τεχνικά έργα και αντίστοιχες παρεμβάσεις μπορούν να χαρακτηρισθούν βιώσιμες και επιτρεπτές, αυτό, δε, ισχύει και για τα ενεργειακά έργα (ΣΤΕ [ΟΛ]2939/2000).

Στο πλαίσιο της προώθησης έργων Α.Π.Ε., λόγω στάθμισης της συμβολής τους στην επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων και στόχων που σχετίζονται με την αλλαγή του κλίματος, ορισμένα έργα Α.Π.Ε. εξαιρούνται από την υποχρέωση έκδοσης απόφασης Ε.Π.Ο. για λόγους επιτάχυνσης και απλοποίησης των διαδικασιών χορήγησης άδειας εγκατάστασής τους [παρ. 13 του άρθρου 8 του ν. 3468/2006, το οποίο τροποποιήθηκε από το άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 3851/2010. Πρβλ. και προοίμιο Οδηγίας 2009/28 σημ. 43 και άρθρο της 13 παρ. 1 περ. στ) για τη δυνατότητα καθορισμού, αναλόγως προς την περίπτωση, απλουστευμένων και λιγότερο επαχθών διαδικασιών έγκρισης, περιλαμβανομένης της απλής κοινοποίησης, εάν επιτρέπεται από το εφαρμοστέο ρυθμιστικό πλαίσιο, για μικρότερα έργα και για αποκεντρωμένα συστήματα παραγωγής ενέργειας από Α.Π.Ε., κατά περίπτωση]. Για λόγους, όμως, συνέπειας προς το καθεστώς εν γένει προστασίας του περιβάλλοντος και προκειμένου να μην δημιουργείται αμφισβήτηση ως προς τυχόν επιβάρυνση που δύναται να επιφέρει σε προστατευόμενη περιοχή εξαιρούμενο από την υποχρέωση έκδοσης απόφασης Ε.Π.Ο. έργο Α.Π.Ε., θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να ληφθεί μέριμνα και για την ανωτέρω περίπτωση, ο έλεγχος διατήρησης, δηλαδή, του προστατευτέου αντικειμένου της περιοχής όπου πρόκειται να εγκατασταθεί σταθμός από Α.Π.Ε., να μην περιορίζεται μόνο στο πλαίσιο της Ε.Π.Ο. του έργου (πρβλ. Κατευθυντήριες Γραμμές. Ανάπτυξη της αιολικής ενέργειας και Natura 2000/ Guidance Document. Wind energy developments and Natura 2000, http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Wind_farms.pdf).

ζ) Περαιτέρω, παρατηρείται ότι, παρά τη στάθμιση της συμβολής έργων Α.Π.Ε. στην επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων, προκειμένου περί περιοχών απόλυτης προστασίας της φύσης (παρ. 1 του τροποποιούμενου άρθρου 19), προστασίας της φύσης (παρ. 2 του τροποποιούμενου άρθρου 19), υγροτόπους RAMSAR και οικοτόπους προτεραιότητας περιοχών της Επικράτειας που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο NATURA 2000, ισχύει απαγόρευση εγκατάστασης έργων Α.Π.Ε.. Περιορισμός που δεν θεσπίζεται ρητώς προκειμένου περί χωροθέτησης Περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης ή για την εκτέλεση λατομικών και μεταλλευτικών δραστηριοτήτων μέσα σε καταφύγια άγριας ζωής και για υφιστάμενες βιομηχανικές δραστηριότητες εντός περιφερειακών πάρκων όπου τυχόν εμπίπτουν και Ειδικές Ζώνες Διατήρησης ή Ζώνες Ειδικής Προστασίας (πρβλ. Κατευθυντήριες Γραμμές. Εξόρυξη

μη ενεργειακών ορυκτών και Natura 2000/Guidance Document. Non-energy mineral extraction and Natura 2000, http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/nee_n2000_guidance.pdf).

4. Επί του άρθρου 6

α) Στην παρ. 1 περ. α) του τροποποιούμενου δια του παρόντος άρθρου 21 του ν. 1650/1986 γίνεται λόγος για οριοθέτηση και καθορισμό χρήσεων γης και δραστηριοτήτων, με π.δ., μέσα στις προστατευόμενες περιοχές των παρ. 1, 2 και 3.1. του άρθρου 19. Δεδομένου ότι οι περιοχές της παρ. 1 είναι απόλυτης προστασίας της φύσης και, ως εκ τούτου, απαγορεύεται, καταρχήν, κάθε δραστηριότητα, με την εξαίρεση μόνο της διεξαγωγής επιστημονικών ερευνών και της εκτέλεσης εργασιών απολύτως αναγκαίων για τη μη αλλοίωση των χαρακτηριστικών εκείνων που διασφαλίζουν τη διατήρηση των προστατευτών αντικειμένων, ειδών ή οικοτόπων, το σχετικό σημείο χρήζει διευκρίνισης ως προς την έκταση των επιτρεπόμενων δραστηριοτήτων.

β) Στην παρ. 3 του τροποποιούμενου άρθρου 21 του ν. 1650/1986 θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να προστεθεί και η πολιτισμική αξία μεταξύ όσων πρέπει να τεκμηριώνονται στην ειδική έκθεση (οικολογική ή άλλη φυσική αξία) επί της οποίας βασίζεται ο χαρακτηρισμός ορισμένης περιοχής ως προστατευόμενου τοπίου.

γ) Στην παρ. 5 περ. α) του τροποποιούμενου άρθρου 21 του ν. 1650/1986 ορίζεται ότι: «Κανονιστικές πράξεις χαρακτηρισμού προστατευομένων περιοχών που εγκρίθηκαν από αναρμόδιο όργανο, μπορούν να εγκριθούν με προεδρικά διατάγματα ως έχουν, με την επιφύλαξη της τήρησης των προβλέψεων της παρ. 2 του άρθρου 9, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και των συναρμόδιων υπουργών και μετά από βεβαίωση της αρμόδιας Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος ότι δεν έχουν επέλθει ιδιαίτερα σημαντικές αλλαγές στην κατάσταση διατήρησης του προστατευτέου αντικειμένου. Η ισχύς των παραπάνω π.δ., πλην της τήρησης των προβλέψεων της παραγράφου 2 του άρθρου 9, ανατρέχει στην ημερομηνία δημοσίευσης των πρώτων διοικητικών πράξεων, οι οποίες καταργούνται ρητά με τα ίδια π.δ.».

Εν προκειμένω, στην τρίτη περίοδο της προτεινόμενης διάταξης, προβλέπεται αναδρομική ισχύς κανονιστικών πράξεων, με τις οποίες αντικαθίστανται προγενέστερες υ.α. εκδοθείσες από αναρμόδιο όργανο. Σχετικώς σημειώνεται ότι, κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου, οι κανονιστικές πράξεις δεν έχουν αναδρομική ισχύ, τα έννομα αποτελέσματά τους, δηλαδή, δεν δύνανται να ανατρέξουν σε χρόνο προγενέστερο της εκδόσεως ή της κοινοποιήσεώς τους. Κατ' εξαίρεση, η αναδρομική ισχύς τους είναι δυ-

νατή, εφόσον αυτό ρητώς επιτρέπεται από τις σχετικές διατάξεις -όπως είναι, επί παραδείγματι, ο εξουσιοδοτικός νόμος στην περίπτωση των κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται βάσει νομοθετικής εξουσιοδότησης- ή σαφώς προκύπτει από αυτές (βλ. σχετικώς, ΣτΕ 3659/1980, 1073/1998, 1752/1997, 4914/1987, [Ολ] 3659/1980, 1462/1970, ΑΠ [Ολ] 22/1994. Βλ και Ε. Σπηλιωτόπουλο, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, τόμος 1, 13η έκδ., 2010, σελ. 179-180, Κ. Χρυσόγονο, Συνταγματικό Δίκαιο, 2003, σελ. 346, και Γλ. Σιούτη σε Διοικητικό Δίκαιο, Α. Γέροντα, Σ. Λύτρα, Πρ. Παυλόπουλου, Γλ. Σιούτη, Σ, Φλογαίτη, 2004, σελ. 260).

Περαιτέρω, στο πρώτο και το τρίτο εδάφιο της προτεινόμενης διάταξης γίνεται παραπομπή στις ρυθμίσεις της παρ. 2 του άρθρου 9. Δεδομένου ότι το άρθρο 6 του Νσχ αντικαθιστά το άρθρο 21 του ν. 1650/1986, για λόγους σαφήνειας, θα ήταν σκόπιμο να καταστεί σαφές ότι η ως άνω παραπομπή αφορά στην παρ. 2 του άρθρου 9 του υπό ψήφιση Νσχ και όχι του ν. 1650/1986. Τέλος, για τους ίδιους λόγους θα ήταν σκόπιμο να διευκρινισθεί η σχέση της επιφύλαξης της τήρησης των προβλέψεων της παρ. 2 του άρθρου 9 με το περιεχόμενο της παρούσας διάταξης.

5. Επί του άρθρου 7 παρ. 1, 5 και 6

α) Στο τρίτο εδάφιο της προτεινόμενης παρ. 1 θα μπορούσαν, για λόγους πληρότητας, να προστεθούν οι λέξεις «του ν. 1650/1986» μετά από την αναφορά στις κατηγορίες 4.3 και 5.

β) Ενόψει της δια της προτεινόμενης παρ. 5 τροποποίησης της περ. δ' της παρ. 5 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 πρέπει να απαλειφθεί το εξής χωρίο της: «και αποδίδεται ετησίως στο ΕΤΕΡΠΣ».

γ) Περαιτέρω, για λόγους πληρότητας, στην προτεινόμενη παρ. 6 του άρθρου σκόπιμη θα ήταν και η πρόβλεψη του τρόπου στελέχωσης του τμήματος που ιδρύεται με αρμοδιότητα τον συντονισμό και την υποστήριξη των φορέων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών.

6. Επί του άρθρου 8 παρ. 3, 4 και 7

α) Στην προτεινόμενη παρ. 3 πρέπει να προστεθούν οι λέξεις «του ν. 1650/1986» μετά από την αναφορά στο άρθρο 18.

β) Στην προτεινόμενη παρ. 4 η αναφορά στο εδάφιο δ' είναι ελλιπής και χρήζει διευκρίνισης. Επίσης, πρέπει να προστεθούν οι λέξεις «του ν. 1650/1986» μετά από την αναφορά στο άρθρο 18.

7. Επί του άρθρου 9

α) Στο προτεινόμενο άρθρο εκ παραδρομής έχει παραλειφθεί η αρίθμηση της παραγράφου 1.

β) Δια της παρ. 2 θεσπίζονται περιορισμοί ως προς τη δυνατότητα δόμησης σε εκτός σχεδίου περιοχές οι οποίες ταυτοχρόνως εμπίπτουν σε ΕΖΔ ή ΖΕΠ. Σχετικώς παρατηρούνται τα εξής:

Όπως και παλαιότερα έχει επισημανθεί [βλ. Έκθεση της Β' Διεύθυνσης Επιστημονικών Μελετών επί του Νοσχ «Επιτάχυνση και διαφάνεια υλοποίησης στρατηγικών επενδύσεων», της 16.11.2010 (ν. 3894/2010)], για τις περιοχές που στερούνται εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ισχύει, καταρχήν, ο κανόνας της ελεύθερης χρήσης γης, ο οποίος όμως κάμπτεται σε ορισμένες περιπτώσεις για περιβαλλοντικούς, χωροταξικούς και πολεοδομικούς λόγους. Έτσι, επί παραδείγματι, στην περίπτωση περιοχών με ιδιαίτερα μορφολογικά χαρακτηριστικά ισχύουν ιδιαίτερως αυστηροί περιορισμοί ως προς τις χρήσεις γης (βλ., αναλυτικώς, Δ. Μέλισσα, Οι χρήσεις γης, το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο και η Ζώνη Οικιστικού ελέγχου, 2010, σελ. 17 επ., 39-40, 101 επ., Ι. Μαθιουδάκη, Συνταγματικοί και λοιποί φραγμοί κατά τον καθορισμό και τη μεταβολή χρήσεων γης, Νόμος+Φύση, 2008. Για τους γενικούς όρους και περιορισμούς δόμησης γηπέδων εκτός σχεδίων πόλεων ή ορίων οικισμών υφιστάμενων προ του έτους 1923, οι οποίοι στερούνται ρυμοτομικού σχεδίου, ή ορίων οικισμών μέχρι 2.000 κατοίκων, βλ., αναλυτικώς, Δ. Χριστοφιλόπουλο, Δόμηση εκτός σχεδίου πόλεως, 2007, σελ. 25 επ. και 39 επ.).

Το Συμβούλιο της Επικρατείας δέχεται, σχετικώς, ότι «(...)από τις διατάξεις που ρυθμίζουν τους όρους και προϋποθέσεις δόμησης γηπέδων σε εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές, ερμηνευόμενες εν όψει των ορισμών του άρθρου 24 παρ. 2 του Συντάγματος, το οποίο αναφέρεται στην προσήκουσα διαμόρφωση, ανάπτυξη, πολεοδόμηση και επέκταση των πόλεων και των οικιστικών εν γένει περιοχών, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης, συνάγεται ότι ο νομοθέτης, κοινός και συνταγματικός, επιχειρεί, από πλευράς δυνατότητας δομήσεως, μία θεμελιώδη διαφοροποίηση μεταξύ των περιοχών των αναπτυσσομένων με βάση οργανωμένο πολεοδομικό σχέδιο οικισμών και των εκτός σχεδίου περιοχών, οι οποίες δεν έχουν ως προορισμό, κατ' αρχήν, την δόμηση, αλλά την γεωργική ή δασοπονική εκμετάλλευση καθώς και την αναψυχή του κοινού (ΣτΕ Ολομ. 3135/2002 κ.ά.). Στην μεν πρώτη κατηγορία περιοχών, που προορίζονται προς δόμηση, αυτή επιτρέπεται με μόνη προϋπόθεση την τήρηση των ορισμών του σχεδίου πόλεως και των όρων και περιορισμών δομήσεως που το συνοδεύουν. Στην δεύτερη, όμως, κατηγορία περιοχών, εν όψει του ότι δεν είναι δυνατόν, από την φύση τους και την έλλειψη πολεοδομικής οργανώσεώς τους, να εξασφαλισθεί η τήρηση των κατά τα ανωτέρω συνταγματικών σκοπών, η δόμηση μόνον κατ' εξαίρεση επιτρέπεται, δυνάμενη και να απαγορεύεται εν όλω

ή εν μέρει ή να επιτρέπεται υπό ιδιαιτέρως αυστηρούς όρους και περιορισμούς, προσαρμοσμένους στην ιδιαίτερη φύση κάθε περιοχής (ΣΤΕ 2657/2007). Οι όροι, πάντως, αυτοί, εν όψει του ότι ρυθμίζουν την, κατά τα ανωτέρω, κατ' εξαίρεση μόνον επιτρεπομένη δόμηση των εκτός σχεδίου γηπέδων, δεν επιτρέπεται να περιέχουν περαιτέρω εξαιρέσεις και παρεκκλίσεις, κατά περίπτωση εγκρινόμενες, ευνοϊκότερες για την δόμηση, δεδομένου ότι, στην περίπτωση αυτή, παρέχεται εξ ορισμού η δυνατότητα δομήσεως των περιοχών αυτών με αυξημένη πυκνότητα, η οποία θα προσέδιδε στην περιοχή οικιστικό χαρακτήρα.» (ΣΤΕ 806/2010 παραπεμπτική στην επταμελή σύνθεση του Τμήματος. Ενδεικτικώς, βλ. και ΣΤΕ 2553/2009, σκέψη 11).

Επισημαίνεται, επίσης, ότι κανονιστικά διατάγματα για τον καθορισμό ειδικών χρήσεων γης και όρων και περιορισμών δομήσεως σε περιοχές εκτός σχεδίου δύνανται να εκδίδονται, συμφώνως με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, «όταν ο καθορισμός αυτός κρίνεται εν όψει τοπικών ή ειδικών συνθηκών απαραίτητος, ιδίως όταν οι συγκεκριμένες πολεοδομικές ρυθμίσεις υπαγορεύονται από την ανάγκη έγκαιρης επεμβάσεως προς προστασία του φυσικού περιβάλλοντος ή έλεγχο της οικοδομικής δραστηριότητας (ΣΤΕ 696/1986 Ολομ.)» (533, 534, 535/2003 ΣΤΕ [Ολ] εν σχέσει προς τις εξουσιοδοτικές διατάξεις των άρθρων 9, 10 παρ. 2, 14 και 17 του ν.δ. της 17.7/16.8.1923).

Σημειώνεται, τέλος, ότι, μεταξύ των ρυθμίσεων που έχουν ως αντικείμενο τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου για τον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό στο Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ) (αρ. Αποφ. 6877/4872, ΦΕΚ Α' 128/3.7.2008), αναφέρεται ο περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης, μέσω επεμβάσεων, όπως, μεταξύ άλλων, σχεδιαστικές ρυθμίσεις, κατά προτεραιότητα, στις κρίσιμες περιοχές του «εξωαστικού» χώρου ή προσδιορισμός ζωνών προστασίας της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, των φυσικών πόρων και του τοπίου, στις οποίες θα περιορίζεται ή/και θα απαγορεύεται η δυνατότητα δόμησης, ή δημιουργία ζωνών ανάπτυξης οργανωμένης οικιστικής, παραγωγικής και επιχειρηματικής ανάπτυξης (ΒΕΠΕ, ΠΟΤΑ, ΠΟΑΠΔ, ΠΕΡΠΟ κ.λπ.) ή επιβολή περιορισμών στη δόμηση, τη χρήση και την κατάτμηση γηπέδων, όπως εξειδικεύονται στα Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια για τη Βιομηχανία, τον Τουρισμό, τον Ορεινό και τον Παράκτιο χώρο (άρθρο 12 του ΓΠΧΣΑΑ).

Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις, το ελάχιστο όριο αρτιότητας και κατάτμησης γηπέδων εκτός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεως ή ορίων οικισμών νομίμως προϋφιστάμενων του 1923 ή ορίων οικισμών με πληθυσμό μέχρι 2.000 κατοίκους που εμπίπτουν σε ΕΖΔ ή ΖΕΠ, ορίζεται στα 10.000 τ.μ. «εφαρμοζομένης κατά τα λοιπά της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου 1

του π.δ. της 24-31.5.1985 (Δ' 270)». Από τη διατύπωση της διάταξης συνάγεται ότι θεσπίζεται γενικό ελάχιστο όριο αρτιότητας για τις ανωτέρω περιοχές, οι οποίες αποτελούν μέρος του δικτύου Natura 2000, ενώ προκειμένου περί γηπέδων με πρόσωπο σε διεθνείς, εθνικές επαρχιακές, δημοτικές και κοινοτικές οδούς ως και σε εγκαταλελειμμένα τμήματά τους και σε σιδηροδρομικές γραμμές απαιτούνται επιπλέον ελάχιστο πρόσωπο 45 μέτρων και ελάχιστο βάθος 50 μέτρων.

Περαιτέρω ορίζεται ότι: «Κατ' εξαίρεση, θεωρούνται άρτια κατά παρέκκλιση όσα γήπεδα πληρούν κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου τις προϋποθέσεις της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του π.δ. της 24-31.5.1985, εφόσον δεν υπάγονται σε Ε.Ζ.Δ. ή Ζ.Ε.Π. για τις οποίες έχουν προβλεφθεί αυστηρότεροι όροι δόμησης με ειδικές ρυθμίσεις». Από τη διατύπωση συνάγεται ότι το ανωτέρω γενικό ελάχιστο όριο αρτιότητας δεν ισχύει προκειμένου περί γηπέδων τα οποία κατά τη δημοσίευση του παρόντος έχουν ελάχιστο πρόσωπο 45 μέτρων σε διεθνείς, εθνικές επαρχιακές, δημοτικές και κοινοτικές οδούς ως και σε εγκαταλελειμμένα τμήματά τους και σε σιδηροδρομικές γραμμές, και επιπλέον ελάχιστο βάθος 50 μέτρων. Σχετικώς σημειώνεται ότι η ατομική ιδιοκτησία δύναται να περιορισθεί για λόγους δημόσιου συμφέροντος, όπως είναι η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Οι εν λόγω περιορισμοί, όμως, οφείλουν να συνάδουν προς το Σύνταγμα και το Πρώτο Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Ε.Σ.Δ.Α. και, ειδικότερα, πρέπει να επιβάλλονται με νόμο, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, χωρίς να αναιρούν, να καταστούν αδρανή ή να εκμηδενίζουν την ιδιοκτησία εν σχέσει προς τον προορισμό της. Άλλως, οφείλεται αποζημίωση, αναλόγως προς την έκταση, την ένταση και τη χρονική διάρκεια της ανωτέρω στέρησης (ΕΔΔΑ, Απόφαση της 6.12.2007 στην υπόθεση «Ζ.Α.Ν.Τ.Ε. - Marathonisi A.E. c. Grece», Απόφαση της 21.2.2008 στην υπόθεση «Anonymos Touristiki Etairia Xenodocheia Kritis c. Grece»).

Επίσης, παρατηρείται ότι με την προτεινόμενη ρύθμιση θεσπίζεται διάκριση ως προς τη δυνατότητα αξιοποίησης γηπέδων τα οποία μέχρι την ψήφιση του προτεινόμενου υπόκεινται στο ίδιο καθεστώς, επί τη βάσει της συνδρομής των προϋποθέσεων του άρθρου 1 παρ. 1 του π.δ. της 24-31.5.1985. Σχετικώς ερωτάται κατά πόσον η ανωτέρω διάκριση των γηπέδων βάσει αποκλειστικώς της ύπαρξης ελάχιστου προσώπου σε οδούς και ελάχιστου βάθους υπαγορεύεται από τυχόν περιβαλλοντικά ή άλλα κριτήρια ή συνάδει εν γένει προς τον χωροταξικό σχεδιασμό της χώρας.

γ) Στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 3 του παρόντος άρθρου ορίζεται ότι: «Οι γεωργικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες υπόκεινται σε περιορισμούς, οι οποίοι υποχρεωτικά περιλαμβάνουν τα ήδη οριζόμενα στον κανονισμό 146/2010 (L 47) περί καθεστώτος της πολλαπλής συμμόρφωσης. Στις περι-

πτώσεις όπου κρίνεται αναγκαίο, εφαρμόζονται συμπληρωματικές κατά περίπτωση διατάξεις με ευθύνη του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Τα ίδια ισχύουν και για τις δραστηριότητες του αλιευτικού τομέα και όπου κρίνεται αναγκαίο εφαρμόζονται συμπληρωματικές διατάξεις με ευθύνη του Υπουργού Θαλασσίων Υποθέσεων, Νήσων και Αλιείας».

Εν προκειμένω, για λόγους σαφήνειας, θα ήταν σκόπιμο να διευκρινισθεί ποιές είναι οι ως άνω αναφερόμενες συμπληρωματικές διατάξεις οι οποίες θα εφαρμόζονται όπου κρίνεται αναγκαίο με ευθύνη των ως άνω οριζόμενων Υπουργών.

8. Επί του άρθρου 11

Για λόγους πληρότητας, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμη η προσθήκη του όρου «σύλληψη» μεταξύ των μη επιτρεπόμενων ενεργειών όσον αφορά στα ενδημικά είδη της πανίδας.

9. Επί του άρθρου 12 παρ. 1 και 3

Στο δεύτερο εδάφιο της προτεινόμενης παραγράφου γίνεται αναφορά στο άρθρο 16 παράγραφος 3 περίπτωση β΄, ενώ πρόκειται περί της περιπτώσεως β΄ της παρ. 3 του άρθρου 17.

Στην προτεινόμενη παρ. 3 περ. α) θα μπορούσε, για λόγους σαφήνειας, να προσδιορισθεί μεταξύ ποίων γίνεται η ανταλλαγή πληροφοριών.

10. Επί του άρθρου 14 παρ. 3

Συμφώνως προς την προτεινόμενη διάταξη, παρέχεται εξουσιοδότηση στον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων να επιβάλλει με απόφασή του κυρώσεις σε εταιρείες «όταν σε δύο και πλέον συνεχείς ελέγχους διαπιστώνονται επιμολύνσεις στο υλικό που διακινούν». Εν προκειμένω θα ήταν σκόπιμο να προσδιορισθεί η φύση και το ύψος των εν λόγω κυρώσεων δια της παρούσας ή να προβλεφθεί νομοθετική εξουσιοδότηση ad hoc [βλ. και άρθρο 8 της αναφερόμενης στην παρ. 2 του παρόντος άρθρου κ.α. υπ' αριθμ. 332657/16.2.2001 των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Γεωργίας (ΦΕΚ Β΄ 176) «Τεχνικός κανονισμός πιστοποίησης και ελέγχου κατά την εμπορία σπόρων προς σπορά συμβατικών ποικιλιών καλλιεργουμένων φυτικών ειδών για την παρουσία προσμίξεων από γενετικά τροποποιημένους σπόρους», όπου προβλέπονται διοικητικές και ποινικές κυρώσεις και, περαιτέρω, άρθρο 25 του ν. 1564/1985 «Οργάνωση παραγωγής και εμπορίας του πολλαπλασιαστικού υλικού φυτικών ειδών», όπως ισχύει].

11. Επί του άρθρου 15 παρ. 6

Συμφώνως προς την προτεινόμενη διάταξη: «Το σύνολο των γενετικών πόρων της Ελλάδας λογίζεται ως προστατευόμενο εθνικό κεφάλαιο. Η χρήση του υπόκειται στους όρους και περιορισμούς, για την πρόσβαση στους γενετικούς πόρους, καθώς και το δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των ωφελειών που προκύπτουν από τη χρήση τους, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του σχετικού Πρωτοκόλλου που ψηφίστηκε στη Ναγκόγια της Ιαπωνίας τον Οκτώβριο του 2010, η οποία δεν έχει κυρωθεί από την Ελλάδα, στο πλαίσιο της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα, και (...)».

Εν προκειμένω, πρέπει να απαλειφθεί από το κείμενο της διάταξης η φράση «(...) η οποία δεν έχει κυρωθεί από την Ελλάδα (...)», η οποία θα ήταν χρήσιμο να ενταχθεί, για λόγους ενημέρωσης, στην Αιτιολογική Έκθεση επί του ως άνω άρθρου του Νοσχ.

Σχετικώς σημειώνεται ότι το Πρωτόκολλο της Ναγκόγια «για την πρόσβαση σε γενετικούς πόρους και τον ισόρροπο και δίκαιο καταμερισμό των ωφελειών που προκύπτουν από τη χρήση τους» υιοθετήθηκε στο πλαίσιο της 10ης Συνάντησης των Μερών της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα (Βιοποικιλότητα) στη Ναγκόγια (Nagoya) της Ιαπωνίας την 29.10.2010.

Η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα υιοθετήθηκε κατά την Παγκόσμια Διάσκεψη του Ρίο ντε Τζανέιρο (1992) και τέθηκε σε ισχύ την 29.12.1993. Η Ελλάδα έχει υπογράψει και κυρώσει τη Σύμβαση με τον ν. 2204/1994. Βασικοί στόχοι της Σύμβασης είναι «η διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας, η αειφορική χρήση των συστατικών της και ο δίκαιος και ισότιμος καταμερισμός των πλεονεκτημάτων, που θα προκύψουν από τη χρήση των γενετικών πόρων, συμπεριλαμβανομένης και της ενδεδειγμένης πρόσβασης στους γενετικούς πόρους και της ενδεδειγμένης μεταφοράς σχετικών τεχνολογιών, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα δικαιώματα επί των πόρων αυτών και επί των τεχνολογιών και των ενδεδειγμένων χρηματοδοτήσεων» (άρθρο 1 της Σύμβασης).

Στόχος του Πρωτοκόλλου της Ναγκόγια είναι ο ισόρροπος και δίκαιος καταμερισμός των ωφελειών που προκύπτουν από τη χρήση των γενετικών πόρων, ώστε να συμβάλει κατ' αυτό τον τρόπο στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τη αειφορική χρήση των στοιχείων τα οποία την απαρτίζουν (άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου). Το Πρωτόκολλο θα παραμείνει ανοικτό προς υπογραφή από τα Μέρη από την 1.2.2011 έως και την 2.2.2012 (άρθρο 32 του Πρωτοκόλλου) και θα τεθεί σε ισχύ την ενενηκοστή ημέρα από την ημερομηνία κατάθεσης του πεντηκοστού εγγράφου κύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης από Κράτος ή από περιφερειακό οργανισμό οικονομικής ολοκλήρωσης που είναι Μέρος της Σύμβασης (άρθρο 33 του Πρωτοκόλλου). Έως σήμερα, το Πρωτόκολλο, το οποίο αναμένεται να τεθεί σε ισχύ εντός

του 2012, έχουν υπογράψει 6 κράτη (η Αλγερία, η Βραζιλία, η Κολομβία, το Μεξικό, η Ρουάντα και η Υεμένη) [Βλ. σχετικώς, Convention on Biological Diversity, Nagoya Protocol, <http://www.cbd.int/abs/>].

12. Επί του άρθρου 16

α) Για λόγους σαφήνειας, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο, η τροποποίηση των άρθρων 22 και 28 του ν. 1650/1986 να γίνει χωριστά κατ' άρθρον, με αντίστοιχη αναρίθμηση των διατάξεων τους.

Η φράση «Το άρθρο 22 του ν. 1650/1986 τροποποιείται ως εξής:» πρέπει να μεταφερθεί από το τέλος της παρ. 1 στην αρχή του προτεινόμενου άρθρου και να αριθμηθεί ως «Α». Επίσης, η φράση «Το άρθρο 28 του ν. 1650/1986 τροποποιείται ως εξής:» πρέπει να αριθμηθεί ως «Β» και οι παράγραφοι 3, 4 και 5 να αναριθμηθούν ως παράγραφοι 1, 2 και 3 αντιστοίχως.

β) Με την παρ. 5 του προτεινόμενου άρθρου τροποποιείται η παρ. 7 του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 και προβλέπεται ότι στις περιπτώσεις εγκλημάτων κατά της βιοποικιλότητας, του φυσικού κεφαλαίου και του περιβάλλοντος εν γένει, ως πολιτικώς ενάγων μπορεί να παρίσταται το δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης στην περιφέρεια των οποίων τελέσθηκε το έγκλημα, το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, πανεπιστήμια, άλλοι επιστημονικοί φορείς, δικηγορικοί σύλλογοι, φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, μη κυβερνητικές οργανώσεις και φυσικά πρόσωπα ανεξαρτήτως εάν έχουν υποστεί περιουσιακή ζημία, με αίτημα την αποκατάσταση των πραγμάτων στο μέτρο που αυτή είναι δυνατή.

ι) Το βασικό έγκλημα που τιμωρείται συμφώνως προς το γράμμα του άρθρου 28 παρ. 1, 2 και 3 συνίσταται στη ρύπανση ή την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Στην προτεινόμενη παρ. 3 του άρθρου 16 του Νοσχ. εντάσσεται στην έννοια της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και η πρόκληση περιβαλλοντολογικής ζημίας, συμφώνως προς τις διατάξεις του π.δ. 148/2009. Εφόσον, συνεπώς, δεν υπάρχει ειδική αναφορά στη βιοποικιλότητα και το φυσικό κεφάλαιο στις ανωτέρω ποινικές διατάξεις, θα ήταν νομοτεχνικώς ορθότερο να διαγραφεί η φράση «κατά της βιοποικιλότητας, του φυσικού κεφαλαίου και».

ii) Με την προτεινόμενη διάταξη προβλέπεται η παράσταση ως πολιτικώς εναγόντων μη αδικηθέντων νομικών και φυσικών προσώπων. Εν όψει του μεικτού χαρακτήρα της πολιτικής αγωγής, αστικού και ποινικού (βλ. Ν. Ανδρουλάκη, Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης, 3η έκδ., 2007, σελ. 88 επ. και Α. Ψαρούδα-Μπενάκη, Η πολιτική αγωγή στην ποινική δίκη, 1982, σελ. 26 επ.), η παράσταση των ανωτέρω προσώπων δεν συμβαδίζει με την αστική πλευρά της πολιτικής αγωγής, εφόσον τα πρόσωπα αυτά δεν έχουν

υποστεί περιουσιακή ζημία ή ηθική βλάβη, ούτε όμως και με την ποινική πλευρά της, εφόσον δεν υπέφεραν από το έγκλημα (Δημάκης Α., Προβληματισμοί σχετικά με τις ειδικές ρυθμίσεις για την πολιτική αγωγή, ΠοινΧρον 2010, σελ. 535). Αντιθέτως, τα πρόσωπα αυτά αποκτούν τον ρόλο ιδιωτικών κατηγορών και, στο μέτρο που μπορούν να παραστούν ως πολιτικώς ενάγοντες όλα ταυτοχρόνως, τίθεται ενδεχομένως ζήτημα υπερβολικής επιβάρυνσης του κατηγορουμένου (βλ., σχετικώς άρθρο 87 του Σχεδίου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας του 1995 σε Α. Δημάκη, Η πολιτική αγωγή κατά το σχέδιο του νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ΠοινΧρον 1995, σελ. 1141 επ. και Α. Παπαδαμάκη, Όψεις αποδόμησης της ποινικής δικονομίας και τάσεις καθιέρωσης παράπλευρης δικονομίας, ΠοινΔικ 2010, σελ. 87). Ενδεικτικό της σημασίας που έχει ο περιορισμός των προσώπων τα οποία μπορούν να παραστούν ως πολιτικώς ενάγοντες είναι το ότι η παράνομη παράσταση του πολιτικώς ενάγοντος στο ακροατήριο αποτελεί λόγο απόλυτης ακυρότητας της διαδικασίας και λόγος αναίρεσης της απόφασης (άρθρα 171 παρ. 2 και 510 παρ. 1 Α ΚΠΔ). Υπό το φως των ανωτέρω και με δεδομένο ότι κάθε πολίτης μπορεί να υποβάλει μήνυση για αξιόποινες πράξεις και, εάν έχει ειδικές γνώσεις, να κληθεί ως πραγματογνώμονας, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να επανεξετασθεί η πρόβλεψη δικαιώματος παράστασης ως πολιτικώς ενάγοντος κάθε πολίτη ή να περιορισθεί ο αριθμός αυτών που μπορούν να παραστούν ταυτοχρόνως.

13. Επί του άρθρου 17

α) Συμφώνως προς την προτεινόμενη παρ. 2 του άρθρου, «Η έρευνα για την κατάσταση και τη χρήση των συστατικών της βιοποικιλότητας, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι γενετικοί πόροι, αδειοδοτείται, ελέγχεται και ενθαρρύνεται από το κράτος». Για λόγους ακριβολογίας, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να γίνεται εν προκειμένω αναφορά ειδικώς στην έρευνα η οποία διεξάγεται κατόπιν της θεσπιζόμενης στην παρ. 4 του προτεινόμενου άρθρου διαδικασίας αδειοδότησης και όχι στη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας ως προς την κατάσταση και τη χρήση των συστατικών της βιοποικιλότητας εν γένει, η οποία τελεί υπό τη συνταγματική προστασία του άρθρου 16 του Συντάγματος.

β) Στο τελευταίο εδάφιο της παρ. 3. β) του παρόντος άρθρου αναφέρεται ότι η εθνική απογραφή βιοποικιλότητας περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο, μεταξύ άλλων, «(...) κατάλογο και εκτίμηση της κατάστασης διατήρησης των σημαντικών ειδών χλωρίδας και πανίδας του άρθρου 7(...)», ενώ πρόκειται περί του άρθρου 10 του Νοσχ.

γ) Συμφώνως προς την παρ. 6 του παρόντος άρθρου, «Το Υπουργείο Θα-

λασσίων Υποθέσεων, Νήσων και Αλιείας, μετά τη δημοσίευση του προεδρικού διατάγματος με αντικείμενο την προστασία και αειφόρο διαχείριση των αλιευτικών πόρων, οφείλει: α) Να απογράψει την κατάσταση των ιχθυαποθεμάτων της Ελλάδας. β) Να απογράψει τους δημόσιους, επιστημονικούς ή μη συλλόγους, όπως θα ορίζονται στο εν λόγω διάταγμα. γ) Να καταχωρίσει όλα τα παραπάνω σε μία βάση δεδομένων για τους αλιευτικούς πόρους της Ελλάδας, η οποία θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Υπουργείου». Εν προκειμένω, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να προβλεφθεί προθεσμία εντός της οποίας το Υπουργείο θα προβεί στις αναφερόμενες ενέργειες, όπως προβλέπεται και στην παρ. 5 του παρόντος.

14. Επί του άρθρου 18 παρ. 4

Στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 4 του παρόντος άρθρου προβλέπεται ότι: «Διατηρούνται βοτανικοί κήποι οι οποίοι ανήκουν στη διαδικασία των αρμόδιων Υπουργείων (...)». Εν προκειμένω, θα ήταν σκόπιμο να αντικατασταθεί ο όρος «διαδικασία» από τον όρο «αρμοδιότητα».

15. Επί του άρθρου 21 παρ. 2

Ενδείκνυται, για λόγους σαφήνειας, να προσδιορισθεί η κατηγορία προστατευόμενης περιοχής του άρθρου 5 στην οποία εντάσσονται οι ήδη χαρακτηρισθείσες ως καταφύγια άγριας ζωής περιοχές.

16. Επί του άρθρου 27

Με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου προβλέπεται α) ότι ο χρόνος της θητείας του Γενικού Επιθεωρητή και του Τομέαρχη Επιθεωρητή Περιβάλλοντος θεωρείται ως χρόνος άσκησης καθηκόντων Προϊσταμένου Διεύθυνσης και β) ότι ο χρόνος της θητείας των Επιθεωρητών Περιβάλλοντος θεωρείται ως χρόνος άσκησης καθηκόντων Προϊσταμένων Τμήματος. Η διάταξη της περίπτωσης β) δεν φαίνεται να αιτιολογείται επαρκώς από την Αιτιολογική Έκθεση επί του άρθρου 27 του Νσχ.

17. Επί του άρθρου 29 παρ. 5

α) Συμφώνως προς την παρ. 5. περ. α. και β. του προτεινόμενου άρθρου: «α. Καταργείται το δεύτερο εδάφιο της περίπτωσης θ' του τμήματος ι του άρθρου 10 του ν. 3208/2003 και η παράγραφος 10 του άρθρου 21 του ίδιου νόμου. β. Δασικοί χάρτες που έχουν καταρτισθεί με βάση τις καταργούμενες διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου θεωρούνται και αναρτώνται ως έχουν, κατά τις διατάξεις του ν. 3889/2010. Εκτάσεις, οι οποίες στους αναρτώμενους δασικούς χάρτες αποτυπώνονται ως μη δασικές, κατ' εφαρμογή

των καταργούμενων διατάξεων, υπόκεινται υποχρεωτικά στις αντιρρήσεις του άρθρου 15 του ν. 3889/2010, αν κατά την κρίση της οικείας Διεύθυνσης Δασών έχουν δασικό χαρακτήρα. Οι αντιρρήσεις υποβάλλονται ατελώς από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης».

Σχετικώς επισημαίνεται ότι οι καταργούμενες διατάξεις αφορούν εκτάσεις οι οποίες εμφανίζονται τόσο σε προσωρινό όσο και σε οριστικό κτηματικό χάρτη ο οποίος καταρτίσθηκε με τη διαδικασία των άρθρων 12 επ. του ν. 248/1976.

Περαιτέρω, σημειώνεται ότι συμφώνως προς τις διατάξεις του ν. 3889/2010, στις οποίες παραπέμπει η προτεινόμενη ρύθμιση, αρμόδια για την κατάρτιση του δασικού χάρτη είναι η Διεύθυνση Δασών της Περιφέρειας στον οικείο νομό (άρθρο 13 παρ. 3). Ο δασικός χάρτης θεωρείται, μετά την κατάρτιση του, από την αρμόδια Διεύθυνση Δασών (άρθρο 13 παρ. 5). Αμέσως μετά τη θεώρηση του, ο δασικός χάρτης αναρτάται με μέριμνα της αρμόδιας για τη θεώρηση Διεύθυνσης Δασών, μαζί με πρόσκληση των ενδιαφερομένων για την υποβολή αντιρρήσεων κατ' αυτού (άρθρο 14 παρ. 1). Κατά του περιεχομένου του δασικού χάρτη που αναρτήθηκε επιτρέπεται η υποβολή αντιρρήσεων μέσα σε αποκλειστική προθεσμία σαράντα πέντε ημερών, η οποία αρχίζει από την τελευταία δημοσίευση της σχετικής πρόσκλησης στον τύπο. Αντιρρήσεις ειδικώς κατά της παράλειψης να περιληφθεί στον δασικό χάρτη ορισμένη έκταση μπορεί να υποβάλει κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο και, ιδίως, οι Ο.Τ.Α. πρώτου και δεύτερου βαθμού στα διοικητικά όρια των οποίων υπάγεται η έκταση, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις εθνικής εμβέλειας και άλλα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, στους σκοπούς των οποίων περιλαμβάνεται η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής. Με τις αντιρρήσεις προβάλλονται λόγοι που αφορούν αποκλειστικώς και μόνο την αμφισβήτηση του χαρακτήρα των εμφανιζόμενων στο χάρτη εκτάσεων (άρθρο 15 παρ. 1, 2 και 4). Ο δασικός χάρτης, με αποτυπωμένες τις εκτάσεις για τις οποίες δεν ασκήθηκαν αντιρρήσεις, θεωρείται από τη Διεύθυνση Δασών μέσα σε σαράντα ημέρες από τη λήξη της προθεσμίας υποβολής των αντιρρήσεων και κυρώνεται ως προς τα τμήματα του για τα οποία δεν ασκήθηκαν αντιρρήσεις. Ο κυρωμένος δασικός χάρτης δημοσιεύεται αμέσως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και από την ημερομηνία δημοσίευσής του καθίσταται οριστικός, έχοντας πλήρη αποδεικτική ισχύ έναντι κάθε διοικητικής ή δικαστικής αρχής για όλα τα ως άνω τμήματα, ενώ ως προς τα τμήματα για τα οποία ασκήθηκαν αντιρρήσεις έχει προσωρινή ισχύ έως την έκδοση απόφασης επ' αυτών (άρθρο 17).

Οι αντιρρήσεις εξετάζονται εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών από την κατάθεσή τους ενώπιον τριμελών Επιτροπών Εξέτασης Αντιρρήσεων

(ΕΠ.Ε.Α.) (άρθρο 18 παρ. 1). Με βάση τις αποφάσεις των ΕΠ.Ε.Α. επί των ασκηθεισών αντιρρήσεων ο δασικός χάρτης συμπληρώνεται, διορθώνεται και θεωρείται από την αρμόδια Διεύθυνση Δασών. Ο δασικός χάρτης, μετά την ως άνω θεώρησή του, υποβάλλεται από τη Διεύθυνση Δασών στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας και κυρώνεται, ως προς τη συμπλήρωση ή τη διόρθωσή του, με απόφαση του τελευταίου, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως μέσα σε δέκα πέντε ημέρες από την υποβολή του. Μετά τη δημοσίευσή του ο κυρωμένος δασικός χάρτης καθίσταται οριστικός και έχει πλήρη αποδεικτική ισχύ ενώπιον κάθε διοικητικής ή δικαστικής αρχής ως προς όλα τα τμήματα που αποτυπώνονται σε αυτόν και αποτελούν δασικές περιοχές στις οποίες εφαρμόζονται οι διατάξεις της δασικής νομοθεσίας (άρθρο 19).

i) Υπό το φως των ανωτέρω θα ήταν σκόπιμο, για λόγους σαφήνειας και εφαρμογής της διάταξης, να διευκρινισθεί κατά πόσον, συμφώνως προς την προτεινόμενη διάταξη, αντιρρήσεις δύναται να υποβάλουν εκτός από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης οι Ο.Τ.Α. πρώτου και δεύτερου βαθμού στα διοικητικά όρια των οποίων υπάγεται η έκταση, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις εθνικής εμβέλειας και άλλα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, στους σκοπούς των οποίων περιλαμβάνεται η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής [βλ. και συνεδρίαση της Διαρκούς Επιτροπής Παραγωγής και Εμπορίου της 8.2.2011, η οποία αφορούσε την επεξεργασία του προτεινόμενου Νοχ (5η συνεδρίαση - β' ανάγνωση), κατά την οποία η αρμόδια Υπουργός ανέφερε, σχετικώς με το άρθρο 29 παρ. 5 του Νοχ, μεταξύ άλλων, ότι «ο Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης θα υποβάλει υποχρεωτικά ένσταση στο να επανεξεταστεί από τις αρμόδιες επιτροπές εξέτασης αντιρρήσεων ο χαρακτήρας της έκτασης, όπου κατά τη Δασική Υπηρεσία, πρόκειται για δασική έκταση»].

ii) Επίσης, χρήσιμο θα ήταν να διευκρινισθεί η διαδικασία γνωστοποίησης της κρίσης της οικείας Διεύθυνσης Δασών σχετικώς με τις περιοχές που, ενώ αποτυπώνονται στους εν λόγω δασικούς χάρτες ως μη δασικές, υπόκειται υποχρεωτικώς στις αντιρρήσεις του άρθρου 15 του ν. 3889/2010.

β) Τέλος, με τις διατάξεις της περ. γ. της παρ. 5 του προτεινόμενου άρθρου ορίζεται ότι: «Εκτάσεις ή τμήματά τους που απώλεσαν τον δασικό χαρακτήρα από επεμβάσεις οι οποίες έγιναν σε εκτέλεση διοικητικών πράξεων εκδοθεισών κατ' εφαρμογή των καταργούμενων διατάξεων, δεν υπάγονται στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας μόνο ως προς το μέρος τους που καταλαμβάνεται από τις πράξεις αυτές».

Για λόγους εφαρμογής της διάταξης θα ήταν ενδεχομένως χρήσιμο να διευκρινισθεί περαιτέρω το περιεχόμενό της, ιδίως όσον αφορά τις εκδοθεί-

σες κατ' εφαρμογή των καταργούμενων διατάξεων διοικητικές πράξεις σε εκτέλεση των οποίων δασικές εκτάσεις ή τμήματα δάσους απώλεσαν τον δασικό τους χαρακτήρα.

Αθήνα, 4.3.2010

Οι εισηγητές
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επιστημονική Συνεργάτις
(παρατήρηση υπ' αριθμ. 11, επί του άρθρου 16 παρ. 5)
Δημήτριος Βασιλείου
Γεωργία Μακροπούλου
Ειδικοί Επιστημονικοί Συνεργάτες

Ο προϊστάμενος του Β' Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Στέφανος Κουτσουμπίνας
Επ. Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Θράκης

Ο προϊστάμενος της Β' Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Αν. Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών